

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Dokončení HMU – politický pilíř“****(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2015/C 332/02)

**Zpravodajové: Carmelo CEDRONE a Joost VAN IERSEL**

Dne 22. ledna 2015 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

„Dokončení HMU – politický pilíř“.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. května 2015.

Na 508. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. května 2015 (jednání dne 27. května 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 183 hlasy pro, 16 hlasů bylo proti a 16 členů se zdrželo hlasování.

**Preamble**

V souvislosti s novým funkčním obdobím Evropského parlamentu a Evropské komise přijal EHSV v červenci 2014 stanovisko k tématu „Dokončit HMU – příští evropské legislativní období“. V listopadu 2014 zpravodajové toto stanovisko aktualizovali. Cílem bylo formulovat ucelený soubor politik k posílení struktury a účinnosti hospodářské a měnové unie (HMU).

EHSV rozlišuje čtyři pilíře: měnový a finanční pilíř, makroekonomický a mikroekonomický pilíř, sociální pilíř a politický pilíř. Všechny čtyři pilíře jsou vzájemně provázány. Pokud jde o měnový a finanční pilíř, ekonomický pilíř a sociální pilíř, EHSV již přijal řadu stanovisek. Nyní se EHSV konkrétněji zabývá otázkami souvisejícími s celkovým politickým a institucionálním rozměrem HMU, který je zcela v rukou členských států a Evropské rady. Tento rozměr udává základní skupina zemí HMU, ale připojit se mohou i další země, jež potenciálně chtějí přijmout euro a které se chtějí vydat touto cestou.

**1. Závěry a doporučení**

1.1. Po šesti letech finanční a ekonomické krize se zdá, že je obtížnější než kdy jindy předvídat hospodářskou a sociální budoucnost. Vzhledem ke geopolitickým a ekonomickým problémům pouze pevná HMU bude schopna zajistit stabilitu do budoucna.

1.2. HMU je i nadále křehká – viz dále zjištění a analýza SWOT. EHSV je toho názoru, že přetrvávající nerovnováhy a také vytvoření atmosféry důvěry v Evropě si žádají účinnější a demokratičtější správu ekonomických záležitostí, a to zejména v eurozóně.

1.3. EHSV si je vědom skutečnosti, že rozhodné kroky nelze přijmout v krátkém horizontu, ale je třeba vzít náležitě v potaz dvě okolnosti: a. Evropa si nemůže dovolit svá rozhodnutí dlouze odkládat a b. prvním předpokladem je dohoda eurozóny na zásadách nezbytných hospodářských politik, jež bude provádět efektivní správa.

1.4. Souběžně s hospodářskou konvergencí je nutná demokratická legitimita, pevný politický rámec a sdílený pocit „společného osudu“. V této souvislosti lze přijmout konkrétní opatření v rámci stávající Smlouvy a právních předpisů. Ve střednědobém horizontu by revize Smlouvy měla přinést institucionální ustanovení korespondující s nezbytnými požadavky skutečné hospodářské a politické unie.

1.5. Potřebujeme ucelenou strukturu Evropské rady, vlád členských států, Evropského parlamentu, vnitrostátních parlamentů a Evropské komise odrážející demokratickou legitimitu, odpovědnost a transparentnost, jenž bude moci účinně jednat v zájmu občanů a hospodářských subjektů.

1.6. Již nyní je zřejmé, že stávající systém pravidel, který je základem EU a zejména eurozóny, způsobil nejasnosti právní, institucionální a demokratické. V důsledku toho je třeba změnit metodu. Vzhledem k politické a hospodářské dynamice si EU již nemůže uchovat stávající institucionální uspořádání. EHSV proto zastává názor, že prohloubení procesu integrace v eurozóně je nezbytné.

1.7. V tomto duchu EHSV předkládá plán s těmito kroky:

1.7.1. 1. etapa

- 1) stálý předseda Euroskupiny;
- 2) zahájení činnosti meziparlamentní konference;
- 3) „parlamentarizace“ eurozóny (hlavní výbor EP se všemi poslanci ze zemí HMU).

1.7.2. 2. etapa

- 4) Rada pro legislativní záležitosti HMU;
- 5) hlasování poslanců zemí eurozóny o otázkách týkajících se HMU;
- 6) výkonný orgán (vláda) HMU (stávající Euroskupina a Komise);
- 7) posílení pravomocí a působnosti meziparlamentní konference (EP a vnitrostátní parlamenty).

1.7.3. 3. etapa

- 8) posílení pravomocí EP v rámci HMU (demokratická legitimita) a vytvoření skutečných evropských politických stran;
- 9) Komora států (HMU) (vlády);
- 10) oddělení legislativní a výkonné pravomoci;
- 11) zrušení jednomyslného hlasování.

1.8. Kromě toho by bylo vhodné podniknout následující kroky s cílem připravit a uskutečnit výše uvedené etapy:

— konference občanské společnosti organizovaná společně EHSV/VR a předsednictvím EU a Komisí;

- meziparlamentní konference;
- návrhy EP na postup podle neměnné Smlouvy a na přezkum Lisabonské smlouvy;
- ústavní konvent;
- případně zvážení možnosti vyhlášení celoevropského referenda.

## 2. Zjištění

2.1. K hospodářské a měnové unii se již nyní vztahuje rozsáhlé „acquis“. HMU má společnou měnu a centrální banku; do určité míry zajišťuje koordinaci fiskálních a hospodářských politik; vydává pro země závazná rozhodnutí, která v zásadě omezují jejich hospodářskou a fiskální autonomii, ukládají podmínky v případě jakéhokoli expanzivního opatření v členských státech a zavazují je k provádění ekonomických a sociálních reforem.

2.2. To znamená, že HMU je federací „ve vývoji“, která v tuto chvíli funguje jako „strážce“, ale dosud nevystupuje společně. Je poměrně výrazně odhodlána plnit vytyčené cíle a pomohla vytvořit „veřejný prostor“ k diskusi. Členské státy se ve prospěch HMU vzdávají větší části své suverenity, i když její řízení zůstává primárně v rukou technokratické struktury.

2.3. Tuto unii je třeba dobudovat, a to vytvořením nezbytných podmínek, jež zajistí, že země, které jsou její součástí nebo které se k ní chtějí připojit, dosáhnou nejen stability, ale také rozvoje a prosperity. Mělo by pro ně být výhodnější se k eurozóně připojit než zůstat mimo.

2.4. Vypuknutí finanční krize v roce 2008 a následné události, společně s katastrofálními důsledky pro reálnou ekonomiku a evropskou společnost, byly varovným signálem pro všechny, kdo až do té doby věřili, že struktura HMU bude i nadále fungovat více či méně uspokojivě a že efekty přelévání budou harmonicky přispívat ke sbližování členských států.

2.5. Krátce po úvodních šocích začaly evropské instituce hledat krátkodobá řešení pro nejnaléhavější problémy. Skutečnost, že byly vytvořeny mechanismy, které uchovaly HMU, euro a eurozónu nedotčeny, byla velkým úspěchem, i když došlo také k prodloužení a závažným opomenutím, jako je absence společného plánu na podporu růstu a zaměstnanosti.

2.6. Ohromným úspěchem rovněž je, že za mimořádně obtížných okolností byly podniknuty produktivní kroky, přinejmenším částečně, pro vytvoření pevnějších základů HMU. EHSV ocenil všechna tato opatření, ale také kritizoval jejich omezení a prezentoval další myšlenky, které jsou vhodnější pro řešení krize.

2.7. Finanční a hospodářská krize přešla do přetrvávajícího hospodářského útlumu s velkými ekonomickými nerovnováhami mezi ekonomikami členských zemí. O šest let později je značná část EU v nezáviděníhodné situaci, kdy se potýká s nízkým růstem a snižující se zaměstnaností. Ekonomické a sociální dopady mluví samy za sebe.

2.8. I přes dosažený pokrok zůstává HMU neúplná. Situace je velmi složitá. Navzdory nadějným známkám oživení panuje v řadě zemí ekonomická stagnace, nedostatek pracovních míst a chudoba způsobené povětšinou nejrozličnějšími hluboce zakořeněnými příčinami, které krize ještě více zviditelnila a zvýraznila: historií, tradicemi správy (nebo její absencí), odlišným vývojem růstu, rozdílnými ekonomickými a sociálními systémy a rozdílnými vnějšími politikami.

2.9. V eurozóně přetrvávají neshody mezi představiteli stabilní unie, jež by byla tažena hospodářským sblíčováním a reformami v členských státech, a zastánci okamžitého vytvoření fiskální unie. Tyto rozpory vedou rovněž k rozdílným názorům na to, jaká hospodářská politika by měla být na úrovni členských států i na úrovni EU tou hlavní, a to jak mezi politiky, tak mezi sociálními partnery.

2.10. Odlišné názory a postupy vyostřily atmosféru nedůvěry nejen na politické úrovni, ale také mezi veřejností v různých zemích, jakkoli povrchní se může vzájemná kritika zdát. Tento vývoj se proměnil v sebenaplňující prorocství; omezuje potenciální manévrovací prostor pro tvůrce politik a mezi občany způsobuje vlny strachu z EU.

2.11. Protože v HMU převládá především rozhodování na mezivládní úrovni a technokratické řízení, působí tento nedostatek demokratické legitimacy a důvěryhodnosti vážné problémy, které rovněž zvyšují rozdíly mezi partnerskými zeměmi.

2.12. EU není výjimkou. Jiné velké státy, jako jsou USA, Čína, Rusko, Indie, Brazílie, a celá řada menších zemí také trpí srovnatelnými potížemi. Avšak ve srovnání s USA a asijským kontinentem („asijskou továrnou“) má EU, a zejména eurozóna, nesporně velké potíže, aby překážky překonala.

2.13. EHSV v zásadě věří, že navzdory tomu, že skutečný stav evropské ekonomiky ovlivňuje mnoho odlišných a komplexních aspektů, účinnější politické řízení HMU by mělo výrazně pomoci vytvořit stabilnější prostředí pro řešení současných i budoucích problémů. V každém případě bude silnější HMU nezbytná pro ochranu některých klíčových evropských zájmů ve světě.

2.14. EHSV si je vědom toho, že konečné řešení není v současné době na dosah. Rovněž si uvědomuje, že dnešní dynamika, složitost a dilemata jsou překážkami podrobného plánu. Na druhou stranu se stávající institucionální a správní nedostatky nemohou již déle projevovat, aniž by dlouhodobě poškodily důvěru a hospodářské výsledky. EHSV proto považuje za nepřijatelné, aby plán pro budoucnost vznikl opožděně, bylo na něj rezignováno nebo zcela chyběl.

2.15. Z tohoto důvodu se EHSV domnívá, že je nevyhnutelná vážná diskuse o náležité struktuře HMU, z níž vyplyne shoda ohledně hospodářských a sociálních cílů i dohodnuté správy ekonomických záležitostí.

2.16. Od vzniku HMU se debata o vyšší nebo nižší míře evropské integrace točí kolem suverenity států. EHSV zdůrazňuje, že se jedná o nesprávné paradigma, protože suverenity jednotlivých států se zvolna vytrácí. Ve stávajícím pojetí globalizace a s ní souvisejících problémů se zdá, že není jiné schůdné možnosti, jak lépe ukotvit společnou nebo sdílenou svrchovanost v EU, a zejména v eurozóně. To bude vyžadovat řádně sdílenou správu ekonomických záležitostí nebo ekonomickou vládu. Budoucí podoba HMU je tedy podobně úzce svázána s dalšími klíčovými „suverénními“ politikami, jako je společná bezpečnostní a obranná politika a energetická unie a jejich další vývoj.

## 3. SWOT analýza současné situace v HMU

| Silné stránky                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Slabé stránky                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>— Větší uvědomění, že Evropané čelí společné budoucnosti společně;</li> <li>— výjimečná, i když omezená, úloha ECB (jako nadnárodní instituce);</li> <li>— Evropský mechanismus stability a nedávné uznání pravidel flexibility;</li> <li>— lepší rozpočtová kázeň členských států;</li> <li>— lepší politické přijímání pravidel schválených na úrovni EU vládami, zejména pokud jde potřebu strukturálních reforem ve všech členských státech;</li> <li>— větší koncentrace EU na zlepšení správy a jednodušší administrativu ve všech členských státech;</li> <li>— vznik bankovní unie a rozhodovací proces týkající se jednotného mechanismu pro řešení krizí;</li> <li>— kvantitativní uvolňování ze strany ECB;</li> <li>— aktivnější, ale stále omezená, role EIB a navržený investiční plán pro Evropu;</li> <li>— evropský semestr a doporučení pro jednotlivé země, což znamená větší zapojení EU při identifikaci slabých míst ve vnitrostátních rozpočtech a správě;</li> <li>— větší transparentnost ve veřejné diskusi o vývoji v partnerských zemích;</li> <li>— širší shoda ve všech členských státech na potřebě podporovat růst a konkurenceschopnost, jakož i zlepšit podmínky pro domácí a zahraniční investice;</li> <li>— navzdory rozdílům v Evropě zajišťují evropské sociální modely nejlepší stabilní vývoj ve společnosti.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>— Přetrvávající ekonomické nerovnováhy v eurozóně, které mají sklon se zvyšovat;</li> <li>— chybějící solidarita mezi členskými státy i v rámci jednotlivých členských států;</li> <li>— přetrvávající jednomyslné hlasování v důležitých záležitostech;</li> <li>— velmi zdoluhavé diskuse, jež jsou nutné k pokroku, a to i v otázkách, které již byly dohodnuty;</li> <li>— navzdory euru se nevytváří „společný osud“, zatímco hospodářská a fiskální politika zůstávají do značné míry v kompetenci členských států <sup>(1)</sup>;</li> <li>— nedostatek demokratické legitimacy;</li> <li>— slabá pozice Komise při provádění evropských pravidel a evropského semestru;</li> <li>— nízká úroveň provádění schválených pravidel v členských státech: nadměrné schodky, doporučení pro jednotlivé země;</li> <li>— negativní účinky výlučně úsporných opatření;</li> <li>— historicky zakořeněné národní předsudky, jež rovněž vedou ke stálému podezřívání mezi členskými státy; v menší míře mezi ministerstvy financí;</li> <li>— nízká úroveň zapojení vnitrostátních parlamentů a občanské společnosti do rozhodovacího procesu a/nebo osvětových kampaní ve většině členských států;</li> <li>— nedostatečná komunikace, zejména ze strany politického vedení v členských státech;</li> <li>— rozpor mezi veřejným míněním a politickými stranami v Evropě a v eurozóně;</li> <li>— zaměření se na krátkodobá řešení, žádná dlouhodobá perspektiva, natož zapojení;</li> <li>— nedokončená bankovní unie, dosud žádné rozhodnutí ohledně rámce vkladů;</li> <li>— skutečný celoevropský kapitálový trh je stále vzdálenou představou, pokud banky budou i nadále řízeny na úrovni jednotlivých členských států;</li> <li>— neúplný a roztržitý vnitřní trh;</li> <li>— chybějící dlouhodobá politická vize ohledně budoucí podoby HMU/EU.</li> </ul> |

<sup>(1)</sup> Příprava dalších kroků k lepší správě ekonomických záležitostí v eurozóně – analytická zpráva, kterou představil Jean-Claude Juncker dne 12. 2. 2015, s. 1.

| Příležitosti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Hrozby                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>— posílení správy ekonomických záležitostí v eurozóně;</li> <li>— posílení demokratické legitimacy;</li> <li>— správné provádění dohodnutých pravidel;</li> <li>— opatření k budování důvěry, jež vedou ke stabilnímu investičnímu prostředí;</li> <li>— přilákání investic v rámci EU i ze zahraničí a také prostřednictvím investičního plánu pro Evropu;</li> <li>— úspěch programu kvantitativního uvolňování ECB;</li> <li>— konvergence rozpočtových a fiskálních politik na základě dohodnutých zásad: další provádění vnitrostátních politik v dohodnutém společném rámci;</li> <li>— smluvní ujednání mezi členskými státy a EU;</li> <li>— řešení ekonomických nerovnováh ve společném rámci;</li> <li>— dohoda ohledně vnitrostátních reforem, jakož i iniciativ pro růst a vytváření pracovních míst;</li> <li>— přijatelné řešení pro Řecko a další země, jež se obávají prosazování konvergence;</li> <li>— udržení Británie za rozumných podmínek aniž by byl ohrožen pokrok dosažený jinými;</li> <li>— úspěšná spolupráce ECB, Komise a Rady, zejména v eurozóně;</li> <li>— spolehlivá správa ekonomických záležitostí v eurozóně;</li> <li>— potvrzení proaktivní úlohy Komise, včetně důsledného uplatňování „metody Společenství“;</li> <li>— dokončení bankovní unie a celoevropského kapitálového trhu;</li> <li>— vytvoření podmínek pro zavedení eurobondů za účelem investování;</li> <li>— společný základ daně z příjmů právnických osob;</li> <li>— plánování daňového základu pro rozpočet EU, a to souběžně s jeho navýšením;</li> <li>— jednotný hlas Evropy na mezinárodních fórech.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>— EU/eurozóna: dělají příliš málo, příliš pozdě;</li> <li>— negativní veřejné smýšlení/euroskepticismus;</li> <li>— chybějící důvěra investorů, a to jak v rámci jednotlivých zemí, tak v zahraničí;</li> <li>— deflace;</li> <li>— stále nízký růst ve srovnání s hlavními světovými konkurenty;</li> <li>— probíhající mezinárodní (vojenské) konflikty, zejména v přímém sousedství EU;</li> <li>— nedostatečná připravenost na novou ekonomickou krizi;</li> <li>— zvyšující se ekonomická různorodost v Evropské unii/eurozóně;</li> <li>— „Grexit“ (nebo něco podobného);</li> <li>— „Brexit“ (nebo stagnující současná bilance, pokud jde o vztah Spojeného království a eurozóny);</li> <li>— stagnace bankovní unie;</li> <li>— zachování vazby mezi národními bankami a členskými státy, neexistence celoevropského kapitálového trhu;</li> <li>— selhání provádění pravidel ve finančním sektoru;</li> <li>— obecné selhání provádění pravidel na vnitřním trhu vedoucí k rostoucí roztržtosti;</li> <li>— stagnující pokrok v dalších klíčových oblastech, jako je energetická unie, digitální unie a SBOP;</li> <li>— neúspěch programu kvantitativního uvolňování ECB.</li> </ul> |

#### 4. Návrhy týkající se politik HMU a orgánů Unie

##### 4.1. Demokracie, transparentnost a legitimita

4.1.1. Zásadní výzvy v rámci hospodářské a měnové unie, která je spojena se značným převodem pravomocí členských států na Evropskou unii, jsou spjaty s jejím demokratickým rozměrem a zejména jejím parlamentním rozměrem, účinností systému rozhodování, dodržováním zásad odpovědnosti a loajální spolupráce a také s transparentností (se zviditelněním) způsobu jejího fungování. EHSV se domnívá, že tyto problémy vyžadují politickou unii, která obnoví a zajistí účast občanů a aktivní zapojení všech zúčastněných stran do procesu evropské integrace.

4.1.2. Dosažení politické unie je proces, který se musí uskutečnit postupně. Některé podmínky a opatření by mohly být zavedeny beze změny Smluv EU. Existují však další, které změnu Smluv nezbytně vyžadují.

4.1.3. EHSV doporučuje, aby v zájmu vzájemné odpovědnosti a spolupráce byly způsoby účasti, které existují na vnitrostátní úrovni, řádně uplatňovány rovněž na úrovni Unie, zejména:

- skutečné evropské politické strany;
- vytváření politických většin a menšin na základě volebních programů;
- sjednocení termínů voleb do Evropského parlamentu.

4.1.4. Ve všech státech a v celé EU představuje otázka demokracie velmi závažné slabé místo (stačí připomenout úlohu trojky v rámci nové správy ekonomických záležitostí). Krize odhalila, že vztah mezi volenými zástupci a těmi, jež zastupují, se stále více vytrácí. Z toho plyne, že je nutné se touto otázkou naléhavě zabývat v rámci procesu dokončení hospodářské a měnové unie a jejích čtyř částí nebo pilířů integrace – bankovní unie, fiskální unie, hospodářské unie (ta by podle Výboru měla zahrnovat i sociální unii) a konečně politické unie.

4.1.5. K dosažení této politické unie z počátku v zemích, které si ji přejí, a za použití zásady diferencované integrace EHSV navrhuje, aby byla zavčas použita forma konventu, který bude pověřen nalezením řešení nad rámec Lisabonské smlouvy. EHSV se zavazuje vypracovat návrhy pro efektivní zapojení občanské společnosti do činnosti tohoto konventu.

##### 4.2. Legislativní pravomoc:

*Zastupitelská demokracie: Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty*

4.2.1. Primární prostor pro zastupitelskou demokracii v rámci hospodářské a měnové unie je v Evropském parlamentu, v němž zasedají poslanci ze zemí, které přistoupily k jednotné měně nebo se na tento krok připravují.

##### Návrh A

Aby činnost těchto poslanců byla jasná, jednotná a efektivní, EHSV navrhuje zvážit vytvoření stálého fóra v rámci EP, kam by byli tito poslanci začleněni s cílem podpořit odpovědnost institucí odpovědných za správu jednotné měny a zároveň vytvořit veřejný prostor pro dialog a konzultace, vypracovávat dokumenty týkající se hospodářských a měnových záležitostí, jež budou předloženy shromáždění k rozhodnutí, a hlasovat pro ně a zajistit rovné zohledňování zásad solidarity a loajální spolupráce při provádění politik v HMU.

4.2.2. Zastupitelská demokracie by v rámci HMU nebyla úplná, pokud by způsob rozhodování opomíjel dvojí legitimitu – na vnitrostátní i evropské úrovni – jež je v systému *sui generis*, kterým evropský model je, zásadní.

#### Návrh B

EHSV navrhuje posílit a současně rozšířit působnost meziparlamentní konference (pův. článek 13 rozpočtového paktu) a dát jí pravomoc projednávat a vydávat závazná stanoviska v oblasti růstu, konkurenceschopnosti, zaměstnanosti a daňové a sociální politiky. Kromě toho by Evropský parlament měl ustavit vlastní interní fórum k HMU, jehož by se v roli pozorovatelů účastnili poslanci parlamentů členských zemí eurozóny a zemí, které se na vstup do eurozóny připravují. Meziparlamentní konference by mohla zahrnovat předsedy rozpočtových výborů a výborů pro průmysl ze zemí HMU a předsedy výborů Evropského parlamentu pro rozpočet, hospodářství a měnu, průmysl, výzkum a energetiku a soudržnost. Prohloubení postupu spolurozhodování musí potvrdit legitimitu nových legislativních návrhů.

#### Návrh C

Pokud jde o vnitrostátní parlamenty, ty by se měly zřetelně angažovat v diskusích o politikách EU, k čemuž již v některých zemích dochází, například účasti Komise v parlamentních rozpravách. Tyto osvědčené postupy by mohly být šířeny. Záměrem je, aby se političtí aktéři na úrovni členských států viditelněji zapojili do jednání o politikách EU, které se jich přímo týkají.

#### Rada

4.2.3. V tomto politickém kontextu bude existovat lepší základ pro užší spolupráci a konzultace mezi eurosummitem a/nebo Euroskupinou – a v tomto případě rovněž mezi zeměmi připravujícími se na vstup do eurozóny – a EP a vnitrostátními parlamenty. V souladu s logikou předcházejícího bodu by ministři zemí eurozóny a zemí, které chtějí vstoupit do eurozóny, mohli vykonávat zákonodárnou pravomoc v záležitostech týkajících se HMU společně s EP.

4.2.4. Činnost Rady by měla být posílena snahou orgánů veřejné správy jednotlivých členských států, které musí jít ruku v ruce s tímto vývojem, zejména prostřednictvím vzájemné výměny úředníků a prohloubení dvoustranných vztahů.

4.2.5. EHSV zdůrazňuje, že rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou a v určitém okamžiku zrušení jednomyslného hlasování usnadní prohloubení integrace v rámci politické unie.

4.2.6. Lépe strukturovaná spolupráce a konzultace tak v rámci politické unie posílí účinnost politik v klíčových oblastech HMU. Unie jako celek z toho bude těžit.

4.2.7. Jak je naznačeno v tabulce v bodě 5, lze učinit mnohé, aniž by se musela měnit Smlouva. Většina politik týkajících se HMU by se mohla uskutečňovat přímo mezi jednotlivými zeměmi na základě posílené spolupráce; bylo by výhodnější, aby HMU fungovala v rámci stále posílené spolupráce, což by rovněž umožnilo poslancům EP ze zemí eurozóny a kandidátských zemí jednat efektivněji.

4.2.8. EHSV navrhuje obnovení tzv. jumbo zasedání Rady v rámci Euroskupiny, čímž by byl umožněn pravidelný dialog mezi ministry financí, hospodářství a sociálních věcí na jedné straně a sociálními partnery a občanskou společností na straně druhé.

### **4.3. Výkonná moc**

#### Výkonný orgán pro HMU, Komise

4.3.1. Po uplynutí přechodného období vedoucího nakonec ke změně Smlouvy se začne formovat řídicí orgán HMU. Jeho předseda by měl ve všech ohledech vystupovat jako ministr pro ekonomiku a finance eurozóny a jako místopředseda Komise, podobně jako vysoká představitelka pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

4.3.2. V evropském modelu *sui generis* bude Evropská komise (menší a efektivnější) i nadále sehrávat zásadní úlohu. „Metoda Společenství“ a stávající právo iniciativy Komise budou pro prohlubování HMU také velmi důležité. V rámci politické unie by jí tato role měla být zajištěna.

4.3.3. Evropská komise by měla i nadále hrát „dvojí roli“ a být prostředníkem mezi EU a HMU do té doby, než bude zřízen samostatný výkonný orgán pro HMU. Aniž by bylo dotčeno stávající právo iniciativy Komise, měly by být nalezeny způsoby a prostředky, jak do procesu řádně zapojit Evropský parlament, aby byla zachována legitimita nového legislativního návrhu.

4.3.4. EHSV navrhuje jmenovat trvalého předsedu Euroskupiny, který může přímo v Bruselu lépe spolupracovat s Komisí, Parlamentem, vládami a vnitrostátními parlamenty. V souladu s postupem použitým předsedou Junckerem by místopředseda Komise mohl předsedat zasedáním Euroskupiny. Mohl by také zastupovat HMU v mezinárodních orgánech.

#### 4.4. EHSV

4.4.1. To vše znamená, že bychom měli být odhodlanější než kdykoli dříve, abychom vybudovali pevnější, konstruktivnější vztahy s občany Evropy a našli cesty, jak je zapojit do veřejného života. Měly by být zaručeny jasné formy konzultací o konkrétních otázkách se zapojením sociálních partnerů a občanské společnosti, zejména v eurozóně, protože tyto organizace hrají důležitou úlohu v oblastech politik, které HMU přímo ovlivňuje. Často také ovlivňují výsledek politik na vnitrostátní úrovni. Na evropské úrovni může EHSV působit jako prostředník vůči občanské společnosti, odpovědný za účast organizované občanské společnosti v rozhodovacím procesu EU, aniž by byla dotčena role sociálních partnerů v rámci sociálního dialogu, a to prostřednictvím:

- a) fóra organizované občanské společnosti ke konkrétním tématům, včetně těch, které se zabývají posouzením omezení v rámci procesu evropské integrace a vyhledáváním nových forem účasti;
- b) specifického fóra pro eurozónu s cílem posoudit smysl a pocit sounáležitosti jako způsob překonání předsudků a zvýšení vzájemné důvěry;
- c) stanovisek ve formě iniciativ v předlegislativní fázi k některým otázkám zvláštního významu pro veřejnost, k nimž Evropský parlament a Rada musejí vydávat právní předpisy.

#### 5. Právní nástroje a předmětná problematika

5.1. Aby bylo dosaženo čtyř unii v souladu se zprávou čtyř předsedů a ve shodě se čtyřmi pilíři EHSV<sup>(2)</sup>, řadu opatření či politik lze uskutečnit v rámci platné Smlouvy (první sloupec v tabulce níže). O jiných však musí být rozhodnuto společně na evropské úrovni (v eurozóně) na základě nové rozhodovací metody a nových nástrojů a za použití posílené spolupráce stanovené ve stávající Smlouvě (druhý sloupec tabulky) nebo prostřednictvím změn ve Smlouvě nebo, je-li to nezbytné, s pomocí nové smlouvy o HMU (třetí sloupec tabulky). Závěrem tabulka shrnuje tyto fáze a předkládá institucionální návrhy a přípravné iniciativy týkající se politického pilíře HMU (čtvrtý sloupec).

<sup>(2)</sup> I na základě stanoviska EHSV: Dokončit hospodářskou a měnovou unii – návrhy EHSV pro příští evropské legislativní období (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 10).

5.2. Rámcová analýza možných variant k dokončení HMU <sup>(3)</sup>

| (I) Politiky v rámci stávající Smlouvy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | (II) Posílená/strukturovaná spolupráce Překlenovací ustanovení (článek 136 SFEU)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | (III) Nad rámec Lisabonské smlouvy                                                                                                                                                                                                                             | Institucionální etapy pro uskutečnění politického pilíře: pro eurozónu a země, které si to přejí                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b><u>Finanční, fiskální a měnový pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— zdanění podle společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob</li> <li>— dokončení bankovní unie, kapitálového trhu a evropského dohledu</li> <li>— finanční pomoc členskému státu, který se potýká s obtížemi (článek 122 SFEU)</li> <li>— provádění národních programů reforem</li> </ul> | <p><b><u>Finanční, fiskální a měnový pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— posílení ESM</li> <li>— doplnění mandátu ECB</li> <li>— společná fiskální politika HMU</li> <li>— (fiskální) a rozpočtová unie</li> <li>— sdílení dluhu (nebo pomocí článku 125 SFEU?)</li> <li>— mechanismus solidarity a konkurenceschopnosti namířený proti nerovnováhám a asymetrickým šokům (fiskální unie)</li> <li>— platební bilance HMU</li> </ul> | <p><b><u>Finanční, fiskální a měnový pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— vlastní zdroje</li> <li>— zřízení Evropského měnového fondu coby dluhové agentury</li> <li>— eurobondy na nový dluh</li> <li>— fiskální harmonizace</li> </ul> | <p><b><u>1. Etapa</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. stálý předseda Euroskupiny</li> <li>2. zahájení činnosti meziparlamentní konference</li> <li>3. „parlamentarizace“ eurozóny (hlavní výbor EP se všemi poslanci zemí HMU)</li> </ol> |

<sup>(3)</sup> Tamtéž.

| (I) Politiky v rámci stávající Smlouvy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | (II) Posílená/strukturovaná spolupráce Překlenovací ustanovení (článek 136 SFEU)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | (III) Nad rámec Lisabonské smlouvy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Institucionální etapy pro uskutečnění politického pilíře: pro eurozónu a země, které si to přejí                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b><u>Ekonomický pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— posílení a realizace Junckerova plánu</li> <li>— opatření na podporu investic, růstu a zaměstnanosti</li> <li>— eurobondy EIB</li> <li>— strategie šíření znalostí (Digitální agenda)</li> <li>— dokončení vnitřního trhu (jednotný trh s energií, jednotný digitální trh, jednotný trh v oblasti výzkumu)</li> <li>— flexibilita v rámci pravidel Paktu o stabilitě a růstu</li> <li>— lepší provádění evropského semestru a smluvních ujednání (CCI)</li> </ul> | <p><b><u>Ekonomický pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— správa makroekonomických a mikroekonomických záležitostí v HMU</li> <li>— výzkum a inovace</li> <li>— úzká koordinace setkání na summitech hlav států a předsedů vlád zemí eurozóny, Euroskupiny a pracovní skupiny pro euro</li> <li>— nové právní předpisy pro eurozónu</li> <li>— investice do sociální infrastruktury</li> <li>— participativní demokracie v ekonomickém sektoru</li> </ul> | <p><b><u>Ekonomický pilíř</u></b></p> <p>(v případě, že nebude vydán mandát pro posílenou spolupráci v HMU)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— vysoký představitel EU pro hospodářskou/fiskální politiku</li> <li>— povinná koordinace hospodářských politik (změna článku 5 SFEU)</li> <li>— většinové hlasování o makroekonomické a mikroekonomické politice postupem spolurozhodování s Parlamentem (poslanci zemí HMU)</li> <li>— převedení pravomocí, počínaje průmyslem a energetikou</li> </ul> | <p><b><u>2. Etapa</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>4. Rada pro legislativní záležitosti HMU</li> <li>5. hlasování poslanců zemí eurozóny o otázkách týkajících se HMU</li> <li>6. výkonný orgán (vláda) HMU (stávající Euroskupina a Komise)</li> <li>7. posílení pravomocí a působnosti meziparlamentní konference (EP a vnitrostátní parlamenty)</li> </ol> |
| <p><b><u>Sociální pilíř a práva</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— přistoupení k Evropské úmluvě o lidských právech</li> <li>— odborná příprava a vzdělávání</li> <li>— rámcová směrnice o službách obecného zájmu</li> <li>— začleňování hlediska rovnosti žen a mužů</li> <li>— ukazatele rozvoje</li> <li>— přistoupení k Sociální chartě Rady Evropy</li> <li>— dodržování standardů práv</li> <li>— horizontální sociální doložka (článek 9 SFEU)</li> </ul>                                                              | <p><b><u>Sociální pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— koordinace sociálních politik</li> <li>— harmonizace systémů sociálního zabezpečení</li> <li>— přistěhovalecká politika</li> <li>— individuální a přeshraniční důchodové nároky</li> <li>— minimální příjem pro občany</li> <li>— evropské veřejné statky</li> <li>— podpora zaměstnanosti</li> <li>— trh práce, mobilita, uznávání kvalifikací</li> <li>— kvalita veřejných služeb</li> </ul>    | <p><b><u>Sociální pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— většinové hlasování o politice v oblasti sociálních věcí, zaměstnanosti, vzdělávání a zdravotnictví</li> <li>— změna Listiny práv ohledně omezení vlastnických práv</li> <li>— převedení řady pravomocí z oblasti podpůrné úlohy mezi pravomoci sdílené (především vzdělávání a odborná příprava)</li> </ul>                                                                                                                        | <p><b><u>3. Etapa</u></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>8. posílení pravomocí EP v rámci HMU (demokratická legitimita) a vytvoření skutečných evropských politických stran</li> <li>9. Komora států (HMU) (vlády)</li> <li>10. oddělení legislativní a výkonné pravomoci</li> <li>11. zrušení jednomyslného hlasování</li> </ol>                                   |

| (I) Politiky v rámci stávající Smlouvy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | (II) Posílená/strukturovaná spolupráce Překlenovací ustanovení (článek 136 SFEU)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | (III) Nad rámec Lisabonské smlouvy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Institucionální etapy pro uskutečnění politického pilíře: pro eurozónu a země, které si to přejí                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b><u>Politický pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— parlamentarizace HMU</li> <li>— hlavní výbor (poslanci zemí eurozóny)</li> <li>— stálý předseda Euroskupiny</li> <li>— Rada pro legislativní záležitosti</li> <li>— interinstitucionální dohody</li> <li>— provádění politiky sousedství</li> <li>— dvoustranné a mnohostranné obchodní dohody EU</li> </ul> | <p><b><u>Politický pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— hlasování poslanců zemí HMU o otázkách týkajících se HMU;</li> <li>— posílení meziparlamentní konference (článek 13 rozpočtového paktu)</li> <li>— evropská obrana</li> <li>— zahraniční politika</li> <li>— jednotné vystupování v Radě bezpečnosti OSN</li> <li>— vnější zastupování HMU</li> <li>— evropský veřejný žalobce</li> <li>— Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci</li> </ul> | <p><b><u>Politický pilíř</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— nová Smlouva o HMU</li> <li>— Evropský parlament (poslanci zemí HMU) a stálá posílená spolupráce (nový článek 136 SFEU)</li> <li>— posílení EP (řádný legislativní postup, právo vyvinout iniciativu v případě nečinnosti EK)</li> <li>— Komora států (vlády+)</li> <li>— zrušení jednomyslného hlasování</li> <li>— superkvalifikovaná většina pro změnu Smluv</li> <li>— evropský výkonný orgán (pro HMU)</li> <li>— evropské strany a volební programy a nadnárodní kandidátní listiny</li> <li>— oddělení pravomocí</li> <li>— zahraniční politika</li> </ul> | <p><b><u>Iniciativy</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>— shromáždění občanské společnosti podporované EHSV/VR ve spolupráci s předsednictvím EU a Komisí</li> <li>— meziparlamentní konference</li> <li>— návrhy EP na postup podle stávající Smlouvy a na přezkum Lisabonské smlouvy</li> <li>— ústavní konvent</li> <li>— případně zvážení možnosti vyhlášení celoevropského referenda</li> </ul> |

V Bruselu dne 27. května 2015.

předseda  
Evropského hospodářského a sociálního výboru  
Henri MALOSSE